

Sebepojetí a předurčení

Autor: Stanislav Koutný

Abstract

Self-Conceptions and predestinations. – The self-conceptions, within which we have constituted ourselves, and the predestinations, by which we have been projecting our expectations, are like forgotten seeds. A dialogue about such beginnings and endings of our own directions may be confusing and inconclusive. Such a daring decision, in fact, gradually shatters the bases of self-conceptions, thinking and personality. Who would dare to take such a risk? But the living and genuine one's inner self is not bound to any edge of monotonous logic, which it shall be following.

Keywords: self-knowledge, self-conception, predestination, mindset, sense, essentials, being, truth, universe, unconsciousness, consciousness, memory, life

Klíčová slova: sebepoznání, sebepojetí, předurčení, myšlení, smysl, podstaty, bytí, pravda, svět, nevědomí, vědomí, paměť, život

Není částí bez úvodu

Příběhy osudů, činů i slávy jsou psány pro naše děti. Co bylo připraveno pro nás, to se ukazuje na našich činech a činech našich vět. Co nás k nim puďí, není ta a ta logika sama, nýbrž propůjčení té a té logice.

Avšak co je určeno, to bylo lze spoutávat, a co bylo lze spoutávat, mohlo být toho předurčení prosté. Z každé zásobující, ochranné a omezující skořápky, v níž následujeme přijaté způsoby, je přirozené unikát a získávat své poučení. Taková cesta je cestou rozpomínání se na hlubší počátky našich způsobů.

Kdo se vydá na cestu vzhlédnutí, potká se na ní s hvězdami, kdo se vydá na cestu rozpomínání, setká se s prapůvodními semeny svých předurčení. Nevyhne se jim, jako se nevyhne svému tělu, nebudou mu stačit, jako tělo samo mu nestačí. Při tomto setkání dříve zkoumaná rozdělení přestávají být pouze rozdělena.

Živé a pravé nitro není vázáno žádným okrajem jednotvárné logiky, kterou by mělo následovat. Na cestě za počátky a konci vlastního směřování se proto postupně otrásají opěrné body sebepojetí, myšlení i charakteru. Pojetí, výklad či metoda jsou koneckonců jen poučným příběhem, který je vyprávěn až zpětně.

Zvyky, pojmy a záměry, posuzování, požadavky a závazky, dohody, předsevzetí, souhlasy i nesouhlasy rozkvétají jako pestrý květ z poupěte předurčení, které raší na naší ratolesti. Avšak žádný dílčí krok sám nevnese hloubku hloubky a celost celku. Proto až

v milostivé a šťastné chvíli se přestaneme vskutku tělem i duší mást, že otázky živého a dynamického budou mít jen mrtvé a vnější odpovědi.

Sebepojetí a předurčení jako zapomenutá semena poskytují z vlastního, aby se mohlo docházet svého. Prosazování, sebepoznávání i vzpomínání, vztahování se existence k celku a celku k existenci, to přináší lidský úděl, jehož pohlcující a plodící pestrost i nicotnost nepřestávají udivovat i popouzet.

Sebepojetí a předurčení

I.1.1 Pokračovat

Jedna cesta je cesta jedna. Když započala, jde po ní to, co se nevyhýbá pokračování. Koupe se v ní jako v řece, vějíř možností leží na břehu zavřený. Kdo po ní jde, tím síly smýkají, v pozadí připravují jeho volby. Tak pokračování spojuje se vším, co je.

Být součástí jediné cesty od počátku, cesty získávání a shlukování, cesty ztrácení a rozcházení. Pokračování nezáleží na prahnutí, spíše naopak, čím jsem se stal, tím prahnu. Kroky se stávají kroky vlastními, pokračování se stává pokračováním vlastním.

Dílo je vykonáváno postupně, jeden krok navazuje na další. Dílo se stává dílem vlastním, vše ostatní se roztáčí v kroužení, místa a děje se stávají vzpomínkami. Sledují otáčení hvězd nad hlavou, zdá se mi, jako by se otáčely nad hlavou mou.

Tou cestou se ošlehává ukazovaná tvář, poháněná z chaosu strachem, z vykázání v malém i velkém, ze tmy ve dnech svých i snech. Bere se o příležitosti vymezení. Stává se svým příběhem, jehož osudem vedena je zpět. Sny a tance stávají se každodenní obživou.

To pokračování má své meze. Kdyby nebylo omezeno, bylo by vše bez tvaru a postupu, pevná by nebyla pevnost. Kdyby příležitost využitím nebrala konce, nenastalo by pohnutí.

Každé vykročení plodí závislosti, rozdílů a řinkot nárazů. Čerění stejné i nestejné, jež vede k stejnému i nestejnému. Když se naplněný hrnek převrhne a vylije, těžko to vrátit zpět.

II.2.2 Ustoupit

Žádným způsobem nelze zůstat u jednoho a poznávat rozdělené, nezůstat u rozděleného a poznávat jedno. Ani nejpevnější základy domu nepřinesou užitek, když se zeď postaví jen na jedné straně.

Bez bytí bytí není, možnosti však oplývají pestrostí. Poznávat svou cestu si žádá nevyhýbat se ustoupení. Sleduje-li se dění v řece, vějíř na břehu se drží otevřen.

Nebýt jen vláčen, proto se vyhledává poodstoupení. Pozastavení se stává pozastavením vlastním, nepokračování se stává nepokračováním vlastním. Cesta se obohacuje, i když není opouštěna ani na krok.

Příležitostí, které přicházejí, ustoupením od nich neubývá, oddělováním od jejich mocností neroste bezmocnost. Možnosti zůstávají vždy nablízku. Co na tom, že se nechávají nevyužity?

Moc a její použití je jako zvěř a psi, pro hon na zvěř se využívají psi a pro cvičení psů se zase využívá zvěř. Kdo je mocný, smí moc nevyužít, kdo na ní lpí, nemá ji.

Duše vždy jen vše scelit chce, nikdy se nenechává lapit. Svou měkkou vzácnost bezelstně prokazuje, když kroky po svém obrací.

III.12.4 Doplnovat

Příliš odstepu je příliš na každý krok chůze, málo odstepu je málo na každé směřování. Jako znění bez hlásky nic nepořádá a hláska bez znění nic neříká.

Začíná-li se kmitem tam, doplňuje se kmitem zpět. Začíná-li se nádechem, doplňuje se výdechem. Jedno chce příčinnost, to druhé ustoupení. Co se převrací jako mince, dává o sobě skrze strany vědět.

Jednostrannost se doplněním nerozplyne, i když se tím pokusem může vyznačovat. Skrze ni doplňuje se své. Ani vlk se nestane mírným psem, když je nakrmen.

Přijímání i odmítání, uvědomování i vynechání, vstupování i odcházení, to vše se doplňuje. Proto si lze bez obav i přát, neboť až ta přání budou vyjevena, bude se teprve skutečně rozpoznávat, co mají doplnit.

Doplňování je nejprve plné ostychu, zkoušení a přání, nakonec jím v nás povstává vzájemné. Nejprve se k němu přistupuje jako k hostu a až poté je v něm uznán ztracený sourozenec.

Neúplný vždy vším doplněn je. Doplněním obklopen, přece ho nerozdrť. Kdyby chápal brzy, čím to je, uměl by si toho vážit?

IV.21.5 Propojit

Když novorozenec přichází na svět, snaží se jen uniknout úzkou cestou. Namanul se mu směr a on se jím vydává. Vypadalo to jako náhoda a úzkost, přitom v tom byla spojitost.

V jablku je příběh jabloně a v jabloni je příběh sadu. V sadu je příběh člověka a v příběhu člověka je jeho zasvěcení. Jeho samostatnost je výsledkem mnoha okolností.

S tím, co mu klade své podmínky, s tím se spojuje vhodnými způsoby. S tím, co respektuje jeho východiska, s tím se spojuje svými schopnostmi.

Poznat sebe sama a poznat svá místa. Ve směsi živlů a časů tajemný zakusit element spojení, jenž ruce zázračně zdvihá, by zachoval každého bytí práv.

Nic z toho, co je hluboce spojeno, se neopomíjí, není menší ceny a vlivu. Jest, čím jest, sleduje, co sleduje, protože ve všem ostatním spolehlivě vězí, i kdyby to odpočívalo v tmavých koutech.

Příběh člověka lemují kosti způsobů, které jej popoháněly a ve kterých se odehrával. Je vždy jedinečný, i když je v jistém ohledu všech. Usilovat o sebe sama již samo o sobě vždy zahrnuje i úsilí o všechny ostatní.

V.11.3 Rozvíjet

Skutečné rozvíjení nesmí vědět, kam vede, v tom rozvíjení spočívá. Opouští hlídku, jde proti proudu řeky a dává všanc svou sílu. Rozvíjí, co je v něm předurčeno a svinuto, aniž to bylo, čím je a bude.

Bývá zmateno a klopýtá, když to, co vyrostlo, má za jím dosažené. Jako kdyby někdo, kdo se vyučil řemeslu, měl za to, že to, co dělá, pochází z jeho hlavy.

Rozvíjení vede ze sebe do sebe, aniž by mohlo řídit, čím se stává a co nalézá. Jako když se rostlina snaží rozkvést na louce, navzdory i díky všemu se objevit, protože to má dáno do vínku.

Zrání v něčem pokračuje a něco i opouští. Tak učí napražení i povolení. Střídá různé formy, dává poznat jejich břímě i náklonnost.

Jeho pnutí ohmatává okolí, přichází cíle a zkoušky, jež se stávají cíli a zkouškami vlastními. Skutečnou obnovou se z nich odchází, jako se had vysvléká z kůže.

Jít si za svým způsobí peripetie, i když to přináší štěstí. Postupně se tím poznává, že růst nespočívá v nabývání. Jinou záhadu v tom nehledám.

VI.22.6 Opakovat

Ještě není náhoda a již je tu opakování. Málokdo zahlédne, čím opakování jest, dokud ho má za to nejsnadnější.

Když se jedno rodí k druhému, pak to, co se nemění, se opakuje. Taková je cesta vytrvalosti. Z čeho se rodí opakování, těžko opakovat, těžko to pojmenovat.

Nelze učinit opakování, které nepřináší změnu. Jako kniha, která ač čtena stále dokola, přece je pokaždé jiná. Kde je opakování, tam je i to, co jej přináší.

Vyhledávat jej vede k citu pro plynutí, bez toho jako by se čas začal otáčet na místě a vytrácel se. Kdyby spočívalo opakování pouze v setrávání, nebylo by to opakování. Kdyby spočívalo pouze v čase, kde by na něj čas bral sílu?

Opakování je zprvu nástroj školáčků, nakonec se v něm rozpozná velká alchymie ducha. Opakování se zdá snadné, přitom je nesmírnou událostí. Setkáváním toho všeho, co bylo, je a co se očekává, kdo to nahlíží, propojuje a pamatuje a čím vším to pokračuje.

Podmínkami se podmiňuje. Zařizováním se zařizuje. Plánováním se plánuje. Všude se shromažďuje opakování, vykračuje pod klenbou brány, co vstupů vstup střeží, za níž nic nebere konce.

VII.122.10 Hledat

Hledání je vyživováno hledajícím. Nasává výživu z jeho vlastních kořenů do vlastních šťáv, pro svůj vzrůst. Neví ještě přesně, kam spěje, ale spěje tam usilovně. Pohled střežícího ptáka nelze oddělit od živého kroužení.

Lůnem vyhledávání je předpřipravený výběr a odhlížení. Nespočívá v nějaké nestrannosti. Je jako dravec, jenž vyhledá kořist a pak se na ni bez výčitek vrhá.

Hledám, ocitl jsem se ve struktuře hledání. Proto když to, co hledám, naleznou, odpovídá to mému hledání. To, co namnoze hledám před sebou, jde se mnou. Proto i když to najdu, musí mi to zase uniknout.

Mizí-li nezřejmé, prosadilo se zřejmé. Mizí-li zřejmé, prosadilo se vyhledávání. Hledání mne poučuje o mně samém, samo o sobě se nezříká ničeho. Je jako hřebík, drží mne u věcí tím, že do nich schovává své pevné tělo.

Sám poznávám mozoly svého vyhledávání, jež svým úsilím vede mne k osudu. Charakter a umanutost vyhledávání zakouším až s druhými. Jeho stisk se pozná, až když se ruka podá ruce jiné.

Vyhledávám a nechávám k tomu vše spět, s kroky vpřed mi však srůstají víčka, rukama po zemi tápu, vše pustým pískem se počne zdát.

VIII.211.11 Rozdíl

Rozdíl vyzdvihuje hranice věcí, z něj povstává i potřeba zprostředkování. Co se vyzdvihuje, musí zas poklesnout, proto se i rozdíly zas rozpadají a přemísťují.

Upevňuje, co je tu a co je tam, ztenčuje a zhušťuje stěny, vykazuje venku a uvnitř. Tak jako městnáním a semknutím v opevnění vzniká město a předměstí.

Co je zajímavé venku, zaujímá toho, kdo je uvnitř. Jako schránka nás zajímá tím, co ochraňuje, protože by mohla obsahovat, co je cenné právě pro nás.

Rozdíl lze vyrovnávat, lze jej podceňovat, jeho pramen a moc se však nemohou ztratit, i kdyby se jeho tvary rozplývaly, i kdyby jeho hradby byly ničeny a zatlačovány. Je jako voda, jež zná svůj pevný krystal, i když ledy roztály.

Jdu za rozdílným, protože stejnost se porušuje. To není na obtíž. Co bylo stlačeno, nejde udržet. Proto rozdílné a slabé ctím. Časněji ukazují, co je opravdu pevné. Sbíráám své zkušenosti a omyly, abych sám sebe neztratil v hodnotách a mohl s lehkým srdcem opouštět i je.

Nepodléhat, a přesto se neupevnit. Být pevným, a přesto přijímat. Přecházet z chaosu do předvídatelnosti a zpět. Kéž bych to směl a ctil!

IX.121.9 Lpět

Nelze spočinout v oddělení, v nitru oddělení se ukrývá chtění. To chtění musí propojit to, co se projevuje s tím, co zůstává skryté.

To, na čem ulpím, mne prozrazuje. To, na čem neulpím, mne prozrazuje také. Proto lze v hloubi všemu přát, i když není třeba ničemu podléhat, pak věci samy, jak k příteli, zdvihají oči.

Co se ve mně upíná, podléhá začínání. Co se dokončuje, podléhá neupínání. Začínání a neupínání, v tom cítím, že jsem na hraně jedinečnosti a opakovatelnosti.

Bez kamene by nebylo vše kamenem. Vše se jej týká, přestože se zdá netečným. Proto se odvážím sbírat ovoce a uskladňovat jej na zimu. Bez všeho by kámen nebyl kamenem. Má přístup ke všemu, přestože stojí nehnutě. Proto jako žebrák neodmítám, co se mi dává.

Lpění roztodivné věci obestírá, dokola jak plodovou vodou svého lůna. K propuštění vždy zbývá jen krůček, k němu je však zapotřebí celé konstelace. Porodní umění bývá ku pomoci.

I slova ve mně, čím mají být, znát prahnou, až k sobě se ohýbat smět, zdá se to dvojznačné nebo však dvojznačnost se zdá. Chci je učít neulpívání.

X.212.12 Smysl

Za následuje před. Před následuje za. Nic nedává smysl, co spolu nesouvisí. Smysl lžíce, kterou nabíráme polévku všedních dní, je dán nepropustností a okrajem.

Smysl, který není smyslem sám, v čem by spočíval? Věci byly k sobě pootočený, aby do sebe zapadaly. Jako když se z barevných kousků chce poskládat obrázek. Něco se tím upřednostnilo a něco jiného se zraku skrylo.

Smysl mizí pod hladinou všedních dní, ztrácí se z dohledu. Lze jej spatřit jen, jako když se prohlíží hráz po jejím vypuštění. Ti, co se vyhřívají na slunci, co čerpají vlhlost stínu, co zahání žížeň čerstvou vodou, těm těžko cokoli vytýkat.

Jakýkoliv celek nemůže mít smysl, jenž by nebyl jeho součástí, i když cokoli v něm takový smysl mít může. I smysl člověka se zdá být tím, co člověka překračuje, a tudíž si ho člověk ani nemůže klást před své oči a za úkol, byť by k němu i šel.

Ptát se po smyslu nějaké činnosti až do krajnosti musí neodvratně skončit tím, že smysl se z ní začne vytrácet. To proto, že činnost má vždy své místo, jež do krajnosti rozprostřeno není.

Smysl duši doprovázet dovoleno má, vždyť ona cítí svou pestrost a volnost. Tak se podobami vzdalují a zas vracejí k sobě. Ach, jak je to k nenalezení, každý často touží právě jen po neměnných a zřetelných mezích.

XI.112.8 Pojmenovat

Slovo je slovem o světě, není však od světa odděleno a pojem se neobejde bez situací, ve kterých se nakonec odehrává. Není divotvorný tím, že v sobě nese nějaký obsah, podpírá se vším ostatním navzájem, nýbrž tím, že s jeho pomocí mu jej jsme schopni nést my.

Co v pohyblivém je nepohyblivé, to je pojmenováním vyzdvihováno. Tak je pojmenovávání spojováním pohyblivého a nepohyblivého, jako je noha spojením těla se zemí.

Než získá slovo svou moc, potřebuje spojení zkušeností, následností a souvislostí. Každé slovo se rozpadá, pokud není v síti sdílení a napodobování. Jako trojnožka pro stabilitu potřebuje spojení mnoha nohou, sedátka i okolností.

Být pojmem je čin, který si nelze dobít silou a prosazováním. Prochází okolo tisíců dvojiček a dětí zplozených z lásek a vztahů, ve hře vzdorné i rozpustilé jsou vidět, jak se navzájem ženou a nadhánějí.

Málokdo by řekl, že slova nic nevyjadřují, přestože ona nic nevyjadřují. Málokdo říká, že slova nejsou nikdy lživá, přestože ona nikdy nelžou. Slova nic neuvažují, slova nic nevykládají. Oblečené oblečení mnoho skrývá a mnoho hovoří, o sobě i o oblečeném.

V čem je pojem zrozen, to nelze vyjádřit slovy. V čem je pojem pohřben, to nelze vyjádřit slovy. Čím je pojem živěn, to nelze ničím pojmenovat.

XII.221.13 Paměť

Kde končí cit stejnosti? Kde se rodí podobnost? Kde se osvědčuje příbuznost? V paměti jak milostivém lůně se všechny části kosmu uchovávají, svého bytí se díky ní drží, je jim jak obruč jejich tvarů.

Bez paměti by se cokoli stalo jen zvířením, nebyla by ani žádná setrvačnost, ani trvání. Poskytuje nám své hájemství, činí nás příbuznými. Svolává nás, jako když se svolávají děti zvečera domů.

Logika udržuje pospolu to, co má vhodný tvar a velikost. Paměť udržuje to, co se projevuje pospolu. Ptám se čas od času, jaký to má účel, přitom paměť chce být především jen pevná a věrná.

Paměť provází všechny způsoby, jež proto ulehčují až potud, odkud nezavedou. V kovářovi je také mnoho kovářů, kteří mu předcházeli. Lidé, kteří za ním přivádějí koně, se však mění.

Odkaz, který neodkazuje jinam, daleko nevede. Výběr, který nepotlačuje, mnoho nedokáže. Vysvětlení, které nic nemění, nic ani nevysvětluje. Paměť, která by neuměla zapomenout, nic by neuchovala.

Kraj paměti celek zázrakem již dávno zchystal, snad aby se zvláštním květem vzpomínky na sebe mohl stát. V její náruči duše smí vnímat kosmos, a kosmos vidět se v duši, v rozfouknuté sounáležitosti dýchají, kolísavě se obhlížejí.

XIII.111.7 Uspořádávat

Řád ukazuje, jak se věci mají mít, má přitom na starost mnoho dětí. Poskytuje osnovu, již lze následovat, již si lze brát na pomoc a uspořádávat věci. V jeho správě jedno druhé nesmí vylučovat, i když se mohou odstrkovat, přít, púlit a spojovat.

Řád, který nevrůstá do toho, co jest, zůstává na povrchu. Řád, který se nedrží na okraji, způsobuje nevyhnutelnost. Jako loď bez potopení je vratká, a plní-li se vodou, klesne ke dnu.

Tam, kde jsou poměry a pořádek očividné nám, tam se věci drží toho, co být má, nikoli však nutně naopak. Co nás formuje, nám přijde tak samozřejmé, že to považujeme takřka za nepodstatné.

Skutečný řád nepotřebuje být následován, ale vnímán. I v malém vykonává velké skrze vykonávání malého. Uspořádávání je to, co nemůže řád porušit, i když jej může živě pouští a vymykat se mu. Řád mu je spíše příležitostí a prostorem.

Někdy si pleť řád s násilím, on však vládne bez doteku. Skutečnému řádu na uposlechnutí nezáleží. Působí jako netečný, neúrodný a majestátný vrcholek hory, krása mi k němu svádí oči.

Řád tvoří důvěru, důvěra východiska a východiska připravují ke změně. Oka jeho sítě zůstávají mimořádně otevřená, jimi procházejí úniky z forem.

XIV.222.14 Vzpomínání

Vzpomínáním na paměťhodné se otevírá, co se zavřelo, sváří se, co se oddělilo. Vzpomínání vyjevuje zas, co paměť nechala ztuhnout a skrýt se, přebírá vládu a moc, kterou si paměť držela.

Kdyby vzpomínání nebylo, nikdy by se nic z paměti neprojeвило. Jako kdyby ptáče křičelo o krmení, ale nebylo by, kdo by jej přiletěl nakrmit.

Vzpomínání je jako svit slunce, v němž se ukazují barvy duhy, jež vyvádějí barvy z jejich koncentrace. Jeho elán je tak podstatným, že jako zážrak zůstává skromným a zrakům skrytým.

Nelze mu poručit, lze ho jen volat a směřovat. Je naváděno melodií naší situace, našich zvyků i očekávání.

Vše, co bylo, není nikde jinde než stále tu, nezůstává pozadu. Vše, co bude, není nikde než stále tu, nevyklápí se dopředu. Proto lze obé i rozvrhovat a vykládat, vzpomínání je v tom jak lepivý tmel.

Čím tisíce způsoby vzpomínám a na tisíce způsobů se nerozpadá, to je to vzpomínání, které drží mnohé pospolu.

XV.1222.22 Volba

Jaké by bylo zklamání, kdyby se věci měly tak, protože se tak mít musejí. Je-li bič volby soustředěn, očekává se světoborné prásknutí.

Není volby bez důsledků. K čemu by jinak byla? Je-li volba, je i zákonitost. V tom tkví nekompromisní logika. Tváří-li se však něco jako především logické, je třeba mít se na pozoru.

Provozují-li se taktiky, pak zprvu to také byla volba, volba berle k chůzi. Plánování patří k životu, ctí-li zákonitosti života. Pokud mám něco udělat, měl bych to udělat, to je logické, a přesto to mnohdy neudělám, skrze zákonitost, jež patří k životu.

Volba, ta nedává zprvu o sobě vše vědět, vždy je větší, než se zdá. Přichází se vším všudy a svou cestou si půjde jako pašerák se vším, co nese.

Volba si nese nenucenost i nucenost. Ideálů jejich protimluvy zná. V každém svém kousku jedinečná, přesto spojena se vším, její podmanění je jen iluzí. Její živel je jako brod, který nám dovoluje přejít řeku, ne však suchou nohou.

V tmavém těžko je určit směr, nic zvláštního vidět není. A přitom tam někde se přiodívá rozhodování. Čím poctivější je rozhodnutí, tím více je soustředěno na příznání a méně na odůvodňování.

XVI.2111.23 Zákon

Můj stav je snad od počátku nesvobodný, přizpůsobuji se na místě podmínkám. Když se však pohnu, zdá se, že můj stav byl snad od počátku svobodný, to místo mne nepohltilo nastálo.

Vzhlížím k zákonitostem, právem podléhám jejich zákonům. Žádná zákonitost ze sebe sama nevykročí, je taková, jaká je. Její výsadou je spolehlivost, i když třeba hovoří neúplně a nepřesně.

Zákonitostem se nevyhnu, to je můj příspěvek do běhu světa. Podobně jako se malíř nevyhne zákonitostem barev. Čím více to poznávám, tím více neumím žít jen pro zákonitosti. Podobně jako malíř nežije jen pro zákonitosti barev.

Zákonité není všechno, ale všechno má své zákonité projevy. Zákon ukazuje jen to, co mu podléhá. Jak by mohl ukazovat něco jiného?

Není obtížné zahlédnout zákonitost v mnohém, je obtížné zahlédnout jedinečné v zákonitém. Vyhledávat se v přehršli představ a úloh je jako vyhledat slepou skvrnu oka.

Čím více se určuje, tím více se upozaduje, co je stále skrz naskrz pospolu. Kde je omezování, je i pravidelnost. Kde je pravidelnost, je i zákonitost. Kde je zákonité, dotýká se za sebe všeho s nadhledem a velkoryse.

XVII.1221.21 Rozum

Rozum nalézá svůj střed tím, že je k němu nakonec dotlačen z mnoha stran. Je jako kůň, který se naučí rozpoznávat ohradu, chová se rozumně a krajnostem se vyhne. Nakonec rozumným je i přírodní tvar, scénář, jenž byl již vybrán skrze divoké, měkké a nerozumné.

Jsem rozumný, potřebuji však jednoduchost a nemám ji. Nemám krásu a potřebuji ji. Jako kořeny živí kmen a květ se otevírá slunci.

Jak by rozumné nepodléhalo změnám? Ignorovat je, to rozumné není. Ani kůň v ohradě nezůstává nehybný, pase se živou travou. Ani opravdový rozhovor nelze nikdy rozumem nahradit a vyvodit.

To, že je něco rozumné, podobně jako chytré a efektivní, neznamená, že je to ku prospěchu. Po žebříčcích rozumu postupuji výše a dále, to je efektivní. Citlivé ucho si potřebuji nést s sebou. To je zkušenost pádů z mnoha konstrukcí.

Kde je mnoho vztahů, tam je mnoho věcí. Kde je mnoho věcí, tam to, co je celé, upadá v zapomnění. Člověk v sálu slyší všude melodie placeného orchestru.

Rozum umí neupadnout, moudrost neuvíznout. Rozum poskytuje poučení, moudré ni odvrací od poučenosti.

XVIII.2112.24 Souběh

K souběhu se vrací, co přestává privilegovat a potlačovat. Souběh nedává žádný důvod a nevzniká vylučováním. Jako ke cti kola je otáčení a všemu okolo něj je ke cti neotáčení.

Mnohé se navzájem rozbíhá, mísí a zvědavostí sbíhá. Všechno hledá své místo a děje se souběžně. Odkud to pochází, není v tom nikde k nalezení jako když se postaví most, není v něm samém k nalezení, odkud kam vede.

Akce a reakce jsou v souběhu jen pojmenováním téhož. Vzájemné nic neprosazuje, předchází totiž všechny úlohy, uspišení a obrany.

Neměli bychom ani ucho, jaké máme, ani věty, které používáme, kdyby nebylo souzvuku, jímž se hlas člověka rozeznívá. Nic nezni jen tím, co říká, nýbrž vždy i tím, že je určeno našim ušim.

V souběhu nepadá kámen k zemi, nýbrž to, co bylo, se mění a vyvíjí pospolu. Souběh se týká i vědomí a nevědomí, zachovává to své, aniž by to čemukoli upíral.

Kde se i pozorování připojí k souběhu, tam se i čas zastavuje a uzavírá do sebe. Všechn pohyb se stává společným, v kosmickém souzvuku se čas i pohyb i ostatní stává příbuzným.

XIX.1212.20 Myšlení

Svobodně myslíš, že myslíš svobodně. Z toho nevyplývá mnoho o svobodě myšlení. Do mnoha království slavných rodů a podob k bloudění zápasu myšlením přicházíš.

Tam, kde je snaha nahrazovat, množí se jednostranné opisy, slova a věty. Jako cesty vznikají obcházením a oklikou překážek, je myšlení využíváno i k prosazování.

Aktivita myšlení, jeho předmět, rozsah a využití má zapotřebí okolností a rozhodování podobně jako vojenský oddíl má zapotřebí vyslání velitelem.

Mysl umožňuje rozdělení a seskupování, postupy a taktiky, přesuny a zkoušky, celou svou výzbroj a organizaci. Proto nikdy není jen má. My neovládáme mysl a ani mysl neovládá nás. My se často pokoušíme ovládnout skrze myšlení.

Ta a ta myšlenka se zdá být má, přitom jsem k ní použil společný um. Kdo by uznával myšlení, jemuž nikdy nikdo nemůže porozumět? Rámce a žánry myšlení sdílíme, a to, co jím vytváříme, si tak nakonec můžeme sdělovat.

Nejprve jsem, až pak jsem myslící. Nejprve jsem schopen myslet, až pak myslím, i kdyby to byla myšlenka na sebe sama.

XX.2121.25 Pozadí

Ostří je ostřím neostrého, z mohutného základu ční jak skála, co vystupuje z úpatí hory. Smí být jen pospolu, i když se od sebe oddělují. Učinit to přesným je jako chtít poskládat zpět skálu, z níž vyšla socha charakteru.

Kdo smí radit, když každý vzešel beze zraku? Na temné kouty si nelze posvítit, lze do nich však pronikat, třeba po hmatu.

U rad a návodů je věc již blízko, a přece nikdy nedostačují. Poslední krok se Ti tu zdá již nasnadě, pro mne znamená však stále změnu takřka celého kosmu. Z šedavých navzájem proniknutých vláken se skládá soudržné plátno jasných obrazů.

Své aspekty provádím ze svého místa, tedy je drží to, co jsem byl nyní ochoten upozadit. Aspektem řemesla je třeba vykopat studnu, původní touhou je však uhasit žízeň.

To, co je projevem, je nejvíce zohledňováno, protože je na očích. Dno životodárné studny se však vytvoří pod z pramene vzešlou hladinou.

Zřejmé bez nezřejmého dostatečné není, jen to, co je celé, je beze zbytku. Proto cítím, svědectví volnosti v tom máje, že vždy překvapován i občerstven jí mohu být.

XXI.1211.19 Svět

Svět je to, co poskytuje věci a jejich vztahy. Jeho cesta na obraze nevede z obrazu ven, i když je možno se z něj radovat a obdivovat se mu.

Svět umožňuje orientaci díky struktuře. Z toho vyplývá jeho užitečnost a nedostatečnost. Mé šumavské údolí je mým zázemím, bez něj bych těžko unesl tolik ruchu a nesrovnalostí světa, potřebuji jeho důslednou postupnost, jeho milostivé zatěžování a utrpení.

Svět se potřebuje rozrůstat, spět k naplnění. Je jako vyhnaný tygr, který je opuštěn a hladový a touží vyrůst. Co se zakládá na naplňování, nikdy nemůže být naplněno a procitnout, leda se vyčerpá a změní.

Svět není bezmocný, jeho aspekty jsou vytrvalé. Je jako tygr, který vyrostl, otrásá zamčené domy, dvorce a rodiny, touží po sápaní a trhání.

Ten, kdo používá taktiku a lest, se sobě odcizuje, neboť sám taktikou a lstí není. Oheň světa zbytečně hasí drahocenným olejem, čistým, výživným a vonícím.

Důkladná poctivost vůči vlastním větám se projevuje zprvu hrůzou v očích a později mírností v srdci.

XXII.2122.26 Podstata

To, co se v různých projevech vyjevuje, a přitom proměnou svých projevů nemizí, to je podstatné. Jako když se ruka přizpůsobuje tvaru hlavice hole a přitom s ní nesplyne. O podstatném je tu řeč, co jiného by mělo význam?

K podstatám nevede jen dílčí projev, je zapotřebí mnoha setkání, rozhovorů a osahávání. Mnohdy se chceme domnívat, že věc musí jen být tak anebo jen nebýt tak, protože je to snadnější.

Podstatné povstává v projevech, jež vedou k pojmenování jsoícího. S pojmenováním jsoícího si tedy nelze vystačit. Co v sobě podstatné dění má, to nelze zastavovat, to nelze vylučovat.

Nejprve to vypadá, že podstata věcí je tam venku. Poté se zdá, že musí být někde uvnitř. Podstata však místo nemá, nýbrž takříkajíc prostírá. Nejprve se usiluje o postavení domu a o rodinu, poté o místo v domě a rodině, a nakonec o to, nalézt v tom podstatné.

Cesta podstat je plná zrání, historie a povstávání, proto je to i cesta vidění a prohlédnutí. Podstata, která se chce jen vystavovat, je podstatou jen naoko. Pozorující bez sledování podstaty nic podstatného nevidí.

Duše k podstatám hledí, svou osnovu nakonec spatřuje všude. Je jako hedvábí, jež všemi záhyby a tvary hedvábného šatu prochází.

XXIII.1122.18 Záměr

Záměr nalézám stejně tím, že organizuje rozdílné, nepouští věci takříkajíc z ruky. Žádá si přitom bezděky své vyšlapané boty, zvyky a návyky, protože spolu toho mnoho dokázaly.

Idea plodí vzor, vzor posouzení a posouzení plodí vinu. Tou cestou idea ovlivňuje skutečnost, třeba i nadšením se záměry.

Co je záměrné, směřuje k jednostrannosti. Proto musí nakonec vždy narazit a zklamat, protože jednostrannost nectí skutečnost. Co však nemá záměr?

Záměry jsou vyjádřením vnitřního nastavení a směřování. K čemu se ale vyjadřují? Na tom nakonec nesejde. Vyjadřují se, protože jsou. A vyjadřují to, co jsou.

Zřejmé je přede mnou, samozřejmé za mnou. Na to první se ještě zaměřuji, to druhé již nerozlišuji, protože se do mne vsáklo. Pracovat bez úkolu, pozorovat bez úmyslu, přijímat bez očekávání, to jej umí předvádět.

Záměr však, který je na svém místě, takový se nerozpíná, nepřerušuje ani další postup a kroužení, veškerá změna pak přichází sama, je dostačující a poučná.

XXIV.2211.27 Živé

Živé pamatuje, tak vznikají nároky a odolávání. Dokáže vzpomínat, tak vzniká poučení a vzdávání se. Tak se v živém odehrávají protiklady, objevují se v něm rytmy a cykly.

To, co je udržitelné za nějakých okolností, se dostává za jiných do úpadku. To, co je živé, to se však obnovuje právě tím.

To, že jsem něco přijal za své, je dáno tím, že jsem se změnil, již jsem si pro to vypěstoval smysl. Proto se mění náhledy, logie a návody, protože chtějí nasát smysl z životní praxe.

Žítí poučuje tak, že vyvádí z omylů. Proč je charakter žítí takový? Protože je takové cosi podstatného v něm. Připomíná mi skrz naskrz jen hádanku. Mnoho pohybu a metafor, soustředění a chvění, překvapení i napětí, je příležitostí, jak si lámat hlavu či krk.

Bez sdílení se život nemůže rozvíjet, protože pak nečerpá ze své celé podstaty. Co však je tou podstatou, když se život snaží udržet, a přesto je schopen tolika podob, změn a přizpůsobování?

Živé trvá, aniž promarní chvíli. Je zbytečné se o něj snažit, kdo by se natahoval na to, čeho dosahuje?

XXV.1121.17 Představa

Představy předkládají záležitosti, snaží se je zobrazit jako samostatné. Za jejich obrazy není nic k zobrazení, jen zdi a okolnosti, které je umožňují vystavit.

Věci se nějak mají, to je má představa, že věci mají nějaký stav. Podobně jako to, že ryby žijí v řece, je má představa, že jsou nějaké ryby, jejich život a řeka. Zjišťuji-li, jak se věci mají, zjišťuji mnohé o své představivosti.

To, o čem získám představu, jsem si představil v nějakém zvyku a očekávání. Jako se v mé představě hřeben kopce vypíná k nebesům, nehledě na to, v čem je ukotveno jeho úpatí.

Když děláme, co se patří, naplňujeme tím představu. Jako když procházející kulhá na jednu nohu, pak tou druhou naplňuje představu.

Kde je představa, bylo i tápání, kde bylo tápání, bylo přizpůsobení. Proč následujeme naše představy? Patří k nám, pomáhaly nám. Jsou to archemotivy naší identifikace a orientace.

Osobnost se nachází mezi lidmi, jinak by nebyla třeba. Forma se nachází v porušení, jinak by nebyla třeba. Vztah se nachází v oddělení, jinak by nebyl třeba. Představa se nachází v nezdůrazňování, jinak by nic nepředstírala.

XXVI.2221.28 Vědění

Vědění se od toho, co ví, odlišuje, jinak by to nebylo vědění. To, co se ví, je tedy vždy jedna strana mince. Nikdo nezbohatne tím, že by se něco dozvěděl, dokud nezískal minci celou.

Vědění ukazuje souvislosti, a proto se musí měnit, jelikož souvislosti se mění. Jako vítr, který pročistí vzduch a pak se utiší. Vědění, jež neprošlo uličkou omylů, jak by mohlo vědět?

Chtít po vědění úplnost je jako chtít po pojmu jablka, aby byl sladký. Věděním se snažíme zkušenost vyjádřit, není v tom zrcadlení, nýbrž uschopnění. Schopnost pak je prospěšná, jen dokud se nezahledí do sebe.

Kdo ví, již nepotřebuje důvody. Zdůvodňování samotné však nemusí být rafinované, umí rozvíjet, co rozvíto být má, proto je užitečné pro toho, kdo neví. Rafinovaným se stává, když se klade na místa rozhodování a záměrů.

Na pravdě se nedá dohodnout, jinak by nebyla pravdou. Pravda se nedá porušit, proto se jí lží a skrže lež nelze dotknout. Vše, co se jí týká, ji následuje a mění se k jejímu obrazu. To ona sama je vynikající znalkyně skutečností, bytí i nebytí.

Ano, pravda se dá někdy i chápat, jako strom může být někdy dřevem ke spálení. Kdo chce znát pravdu, nejprve kéž je mu být její součástí, až potom může cosi i chápat.

XXVII.1112.16 Otevření

Dům se staví, ne však bez oken a dveří, neboť místo v něm nemůže uvíznout. Ctít druhého, otvírat mu své neočekávání. Zdá se to obtěžující a zbytečné, i když v tom je poctivé a bohaté.

Pochybnost plodí ostražitost a prosazuje jistoty. V tom tkví hluboce, i když zcela srozumitelně, uzavřenost sebepojetí. Když se někdo schovává dlouho ve skalách, nalézá pak všude jen skály a nic jiného nevidí. Pak se stává ženou a mužem skal.

Nelze učinit znamení, které by neznačilo něco jiného. Nelze učinit znamení, které by od nikoho nikam nevedlo. Znak bez dalšího nedocházejí naplnění.

Na svém místě zkoumám jiné. Jednou v něm vidím podobné, jindy v něm vidím podivné. Jako když piju ze svého hrnku, neudržím jej ani plný, ani prázdný.

Být otevřen zdálo se mi vždy tak snadné, než to právě narazilo na mou mez. Musím se mnoho rozhlížet a mnohého pouštět, abych nezaměnil podobné s jiným a jiné s podobným a ničeho se nestranil příliš.

Vracím se zpět, odkud jsem vyšel, vynáším na světlo svou jinakost, nenatáčím se jen ke shodnému. Vracím se nohama na místo přijetí a shledání. Vracím se ze sna probuzení, ve kterém jsem byl sám a jen beze zbytku celý.

XXVIII.2212.29 Změna

Žádné místo není uzavřeno změně, proto není nikdy samo, jako soutěska musí mít vždy své dvě strany. Jedno se zdá beze změny, než se přeuspořádá v mnohém, aniž by se v něm ztratilo.

Na svém místě zažíváme podmínky ze všech stran, a přitom díky nim lze spatřit, že jsme z nich vždy i propuštěni. Proto lze vzdorovat a nepropadnout zatvrzení, proto se lze loučit a nepropadat rozkladu.

Skutečnost se bez nesnází mění, ta ví si vždy rady. Nalézt skutečný klid neznamená ustrnout.

Udržitelné je udržitelné tehdy, když je schopno změny, změnitelné je změnitelné tehdy, když je schopno cosi i udržet. Voda změny se nabírá a pije, i když protéká mezi prsty.

Zrození tím, co je celé, obdržujeme, co se propůjčuje. Nakonec proto býváme šťastní díky celkům, aniž bychom je kdy mohli mít pod kontrolou. Plnost neznamená neměnnost.

Žádný pojem nemůže tu změnu zachytit, může na ni však upozorňovat. Proto chci cenit každý pojem usebraný ve mně, jen tak, aby bláhově nestál proti živlům.

XXIX.1111.15 Meze

Meze zůstávají, čím jsou, nesmí být vším, musí každému rozpínání a scelování vzdorovat. Jsou jako jiskra, jejíž moc a síla netkví ve velikosti a síle plamene. Proto mám meze za skryté sféry.

Bez mezí není porušení, bez porušení není obnova. Jako se běžícímu rozbuší srdce a pak zklidní. Tak přirozeně své a živé je působení mezi.

Každá mez vymezuje vůči všemu, každé místo se umísťuje ve všem. V tom je soběstačnost sebemenší poctivosti, plnost nejvzdálenější věrnosti, příležitost sebemenšího krůčku.

Meze nechtějí být ctěny kvůli dokonalosti a přesnosti, jinak by byly dány dokonalé a přesné. Židli nectím proto, že je přesná, nýbrž proto, že na ni mohu nyní usednout.

Co lze omezovat? Koneckonců jedině neomezené. Kdo potřebuje obsáhnout vše? Ten, kdo všechno neobsahuje.

Růst ve snižování, uschopňovat se díky zbavování. Umět být spojen a nerozplynout se, být oddělen a neztratit spojení, chodit úzkou cestou počínání.

XXX.2222.30 Průnik

Když se Tě dotýká vnější, jako by se vracelo domů. Když se Tě dotýká vnitřní, jako by se chtělo jít projít. Vše, co je vně, je i uvnitř a co je uvnitř, patří i k všemu vně. Jsou jako vzduch, co se hrne do plic a zase ven.

Vše si jde svou cestou, a přesto každá část proniká částí jinou. Kde v tom povstává úsilí, povstává cesta zkoušek, pokusů a návratů. V celém se projevuje jednotlivé, jednotlivým uskutečňuje se celé, jako je hluboko kamínek v hluboké vodě.

Co bylo vytlačeno na okraj, zjevuje zvláštní moc, v malém podpírá velké. Tak se různé kroky zpomalují a nezanedbávají nejnepatrnější. Kdyby to šlo bez potíží, těžko by se to týkalo mne.

Splétat a vyprávět příběhy, takové je podivuhodné úsilí života, kterým se nelze chlubit. Mnoho je příběhů, jimž lze uniknout, kdo se čím znovu stal, jeho pramen zrodil a nosí, jež se vždy vrací a připomíná.

Bytí a nebytí, jak půlky mandle, chrání svůj střed. Jejich tajemství, jak kůly v bažinách tkví, zahlédnout je lze za svitů luny v přechodném okamžiku, kterému z nouze říkám ni, neboť jeho připomínkou je zprvu únik.

Ni, dávající i beroucí, most vznikání a zanikání. Nikdo nesmí chápat, do jakých podob a jmen se právě halí, i když vždy vše provází a všemu přispívá k rozkvětu. Nestaví na odív své dary, kdo však k ní pronikne, tomu připraví životodárnou závlahu.

Není částí bez věnování

Není-li naznačené, není co dodat a činění je jednoduché. Je-li naznačené, uniká omezenosti znaků. To první nechápu, vždy jen to druhé pochopit se jmu. Vždyť slova se umí jen dotknout, čeho se dotknout smí. Co slova komu říkají, v tom své odpovědi prohlédnout může.

Nejsou-li ta slova rozpoznávána jakýmsi citem a rozpomínáním toho, jenž jest a čte, zůstávají oněmělá. Tak až při vhodném vyřčení jedním dechem, není odděleno to, o čem věty jsou, ani od toho, skrze co a jakým hodem přichází ke slovu, ani od toho, kdo jimi hovoří.

Účely a touhy hned pokukují poblíž, chtějí se usadit se svými pády a příběhy. Kdo však ctí smysl těch slov, chce jim i uniknout, jako by k nim sice přivoněl, ovšem měl i vydechnut.

Každý smí nalézt vždy více než hledá, neboť hledá a nalézá, čím dokáže být. Koho se to však týká, to je jedinečné tajemství, na které se smí rozpomenout jen on sám.

Co trpí, přichází ke slovu. A tak cesta sebepoznání je odvrácením přirozenosti od nadměrného prosazování. Živá přirozenost nemá starost, k čemu dospívá, nýbrž čím se, skrze dospívání, stává.

Díky urozenosti učení a vzpomínání lze mít hloubi. Díky přirozenosti sdílení a přizpůsobování se lze pěstovat svůj povrch. Skrze to lze člověku dospívát až k vytříbení vzácnosti. Poctivé tu všemu postačí. Jím lze činit prosté i neprosté, jako srdce bije dle okolností a přispívá smysluplně oběhu.

(Ing. et Bc. Stanislav Koutný, Ph.D. studoval filosofii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a ekonomiku a management na Ekonomické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.)